

V Bruseli 11. 3. 2020
COM(2020) 98 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Nový akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo
Za čistejšiu a konkurencieschopnejšiu Európu**

OBSAH

1.	ÚVOD	2
2.	RÁMEC PRE UDRŽATEĽNÚ PRODUKTOVÚ POLITIKU.....	3
2.1.	Navrhovanie udržateľných výrobkov	3
2.2.	Posilnenie postavenia spotrebiteľov a verejných obstarávateľov.....	5
2.3.	Obehovosť vo výrobných procesoch.....	6
3.	HODNOTOVÉ REŤAZCE KLÚČOVÝCH VÝROBKOV	7
3.1.	Elektronika a IKT	7
3.2.	Batérie a vozidlá	8
3.3.	Obaly	9
3.4.	Plasty	9
3.5.	Textilné výrobky	11
3.6.	Stavebníctvo a budovy	11
3.7.	Potraviny, voda a živiny	12
4.	MENEJ ODPADU, VIAC HODNOTY	13
4.1.	Účinnější politika v oblasti odpadu podporujúca predchádzanie vzniku odpadu a obehovosť.....	13
4.2.	Zvyšovanie obehovosti v prostredí bez toxických látok	14
4.3.	Vytvorenie dobre fungujúceho trhu EÚ s druhotnými surovinami	15
4.4.	Riešenie vývozu odpadu z EÚ.....	15
5.	OBEHOVOSŤ MÁ FUNGOVAŤ NA ÚROVNI REGIÓNOV, MIEST A OBCI, ALE AJ JEDNOTLIVCOV	16
6.	PRIEREZOVÉ AKCIE	17
6.1.	Obehovosť ako predpoklad klimatickej neutrality	17
6.2.	Správne nastavenie hospodárstva	18
6.3.	Podpora prechodu prostredníctvom výskumu, inovácie a digitalizácie	18
7.	VEDÚCA ÚLOHA NA CELOSVETOVEJ ÚROVNI.....	19
8.	MONITOROVANIE POKROKU.....	20
9.	ZÁVER.....	20

1. ÚVOD

Máme len jednu planétu Zem, ale do roku 2050 bude svet spotrebúvať toľko, ako keby sme mali planéty tri¹. Očakáva sa, že celosvetová spotreba materiálov ako biomasa, fosílna palivá, kovy a nerastné suroviny sa v najbližších štyridsiatich rokoch zdvojnásobí², zatiaľ čo sa predpokladá, že ročná produkcia odpadu sa do roku 2050 zvýši o 70 %³.

Keďže polovica celkových emisií skleníkových plynov a viac ako 90 % straty biodiverzity a nedostatku vody je spôsobená ťažbou a spracovaním zdrojov, v rámci **európskej zelenej dohody**⁴ sa zaviedla spoločná stratégia pre klimaticky neutrálne a konkurencieschopné hospodárstvo, ktoré efektívne využíva zdroje. **Rozšírenie obehového hospodárstva z priekopníkov na hlavné hospodárske subjekty** bude rozhodujúcim príspevkom k dosiahnutiu cieľa **klimatickej neutrálnosti do roku 2050** a oddeleniu **hospodárskeho rastu od využívania zdrojov**, pričom sa zabezpečí dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ a na nikoho sa nezabudne.

Aby EÚ splnila túto ambíciu, **musí urýchliť prechod na model regeneračného rastu, ktorý našej planéte vráti viac, ako si berie**, pokročiť na ceste k tomu, aby sa jej **spotreba zdrojov udržala v rámci možností planéty**, a preto sa musí v **nadchádzajúcom desaťročí usilovať o zníženie svojej stopy spotreby a zdvojnásobiť mieru využívania obehového materiálu**.

V prípade podnikov prinesie spolupráca na vytváraní rámca pre udržateľné výroby nové príležitosti v EÚ aj mimo nej. Tento **pokrokový, ale nezvratný prechod na udržateľný hospodársky systém** je nevyhnutnou súčasťou **novej priemyselnej stratégie EÚ**. V nedávnej štúdii sa odhaduje, že uplatňovanie zásad obehového hospodárstva v celom hospodárstve EÚ má potenciál zvýšiť HDP EÚ do roku 2030 o ďalších 0,5 %, čím vznikne približne 700 000 nových pracovných miest⁵. Zjavné sú aj hospodárske výhody pre jednotlivé spoločnosti: keďže výrobné podniky v EÚ vynakladajú v priemere približne 40 % na materiály, modely uzavretých obehových systémov môžu zvýšiť ich ziskovosť, a zároveň ich chránia pred kolísaním cien zdrojov.

Vychádzajúc z jednotného trhu a potenciálu digitálnych technológií môže obehové hospodárstvo **posilniť priemyselnú základňu EÚ a podporiť zakladanie podnikov a podnikanie medzi malými a strednými podnikmi**. Inovatívne modely založené na užšom vzťahu so zákazníkmi, masovom prispôbovaní požiadavkám zákazníka, hospodárstve spoločného využívania zdrojov a kolaboratívnom hospodárstve, ktoré sú poháňané digitálnymi technológiami, ako sú internet vecí, veľké dáta (*big data*), blockchain a umelá inteligencia, nielen urýchlia obehovosť, ale aj dematerializáciu nášho hospodárstva a znížia závislosť Európy od primárnych surovín.

Občanom bude obehové hospodárstvo poskytovať vysokokvalitné, funkčné a bezpečné výrobky, ktoré sú efektívne a cenovo dostupné, dlhšie vydržia a sú konštruované spôsobom zaručujúcim opätovné použitie, opravu a vysokokvalitnú recykláciu. Celá

¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>.

² OECD (2018), *Global Material Resources Outlook to 2060* (Celosvetové materiálne zdroje a ich perspektíva do roku 2060).

³ World Bank (2018), *What a Waste 2.0: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050* (Globálny prehľad o situácii v oblasti nakladania s tuhým odpadom a výhľad do roku 2050).

⁴ COM(2019) 640 final.

⁵ Cambridge Econometrics, Trinomics, and ICF (2018), *Impacts of circular economy policies on the labour market* (Vplyv politik obehového hospodárstva na trh práce).

nová škála udržateľných služieb, modelov založených na prístupe „produkt ako služba“ a digitálnych riešení prinesie lepšiu kvalitu života, inovačné pracovné miesta a lepšie znalosti a zručnosti.

Tento akčný plán pre obehové hospodárstvo obsahuje program zameraný na budúcnosť a jeho cieľom je v spolupráci s hospodárskymi subjektmi, spotrebiteľmi, občanmi a organizáciami občianskej spoločnosti dosiahnuť čistejšiu a konkurencieschopnejšiu Európu. Zameriava sa na urýchlenie transformačnej zmeny, ktorú si vyžaduje európska zelená dohoda, pričom nadväzuje na opatrenia obehového hospodárstva vykonávané od roku 2015⁶. Týmto plánom sa zabezpečí, aby bol regulačný rámec zracionalizovaný a pripravený pre udržateľnú budúcnosť, aby sa maximalizovali nové príležitosti vyplývajúce z tohto prechodu a zároveň aby sa minimalizovalo zaťaženie ľudí a podnikov.

V pláne sa uvádza súbor vzájomne súvisiacich iniciatív s cieľom vytvoriť **silný a ucelený rámec pre produktovú politiku, vďaka ktorému sa udržateľné výrobky, služby a obchodné modely stanú normou a modely spotreby sa menia tak, aby v prvom rade žiadny odpad nevznikal.** Tento rámec pre produktovú politiku sa bude zavádzať postupne, pričom ako prvé sa budú riešiť hodnotové reťazce kľúčových výrobkov. Zavedú sa ďalšie opatrenia na **zníženie množstva odpadu** a zabezpečenie toho, aby mala EÚ **dobré fungujúci vnútorný trh s vysokokvalitnými druhotnými surovinami.** Posilní sa aj schopnosť EÚ prevziať zodpovednosť za vlastný odpad.

Európa nedosiahne transformačnú zmenu tým, že bude konať samostatne. EÚ bude naďalej **zohrávať vedúcu úlohu na ceste k obehovému hospodárstvu na celosvetovej úrovni**⁷ a bude využívať svoj vplyv, odborné znalosti a finančné zdroje na realizáciu **cieľov udržateľného rozvoja do roku 2030.** Cieľom tohto plánu je tiež zabezpečiť, aby obehové hospodárstvo fungovalo pre ľudí, regióny a mestá, plne prispievalo ku klimatickej neutrálnosti a využilo potenciál výskumu, inovácií a digitalizácie. Predpokladá ďalší rozvoj **spolahlivého monitorovacieho rámca**, ktorý prispieva k meraniu kvality života nad rámec HDP.

2. RÁMEC PRE UDRŽATEĽNÚ PRODUKTOVÚ POLITIKU

2.1. Navrhovanie udržateľných výrobkov

Hoci až 80 % vplyvov výrobkov na životné prostredie sa ukazuje už vo fáze návrhu⁸, **lineárny model „vytážiť – vyrobiť – použiť – zahodiť“ neposkytuje výrobcovi dostatočné stimuly na to, aby ich výrobky mali väčšiu mieru obehovosti.** Mnohé výrobky sa príliš rýchlo pokazia, nedajú sa ľahko opätovne použiť, opraviť či recyklovať a mnohé z nich sa vyrábajú len na jedno použitie. Jednotný trh zároveň poskytuje kritickú masu, ktorá umožňuje EÚ stanovovať globálne normy v oblasti udržateľnosti výrobkov a ovplyvňovať dizajn výrobkov a riadenie hodnotového reťazca na celom svete.

Iniciatívy a právne predpisy EÚ už do určitej miery riešia aspekty udržateľnosti výrobkov, a to buď na povinnom alebo dobrovoľnom základe. Najmä smernica o ekodizajne⁹ úspešne reguluje energetickú účinnosť a niektoré prvky obehovosti

⁶ COM(2015) 614 final.

⁷ SWD(2020) 100.

⁸ <https://op.europa.eu/sk/publication-detail/-/publication/4d42d597-4f92-4498-8e1d-857cc157e6db>.

⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/125/ES z 21. októbra 2009 o vytvorení rámca na stanovenie požiadaviek na ekodizajn energeticky významných výrobkov (Ú. v. EÚ L 285, 31.10.2009, s. 10).

energeticky významných výrobkov. Nástroje, ako sú environmentálna značka EÚ¹⁰ alebo kritériá zeleného verejného obstarávania (GPP) EÚ¹¹, majú síce širší rozsah pôsobnosti, ale menší vplyv z dôvodu obmedzení vyplývajúcich z dobrovoľných prístupov. V skutočnosti totiž **neexistuje žiadny komplexný súbor požiadaviek** s cieľom zabezpečiť, aby všetky výrobky uvedené na trh EÚ boli čoraz udržateľnejšími a obstáli pri plnení kritéria obehovosti.

S cieľom **zabezpečiť, aby boli výrobky vhodné pre klimaticky neutrálne a obehové hospodárstvo efektívne využívajúce zdroje**, znížiť odpad a zabezpečiť, aby sa výsledky priekopníkov v oblasti udržateľnosti postupne stali štandardom, Komisia navrhne **legislatívnu iniciatívu v oblasti udržateľnej produktovej politiky**.

Jadrom tejto legislatívnej iniciatívy bude rozšírenie pôsobnosti smernice o ekodizajne nad rámec energeticky významných výrobkov, aby sa **rámec pre ekodizajn vzťahoval na čo najširšie spektrum výrobkov a aby prispieval k dosiahnutiu obehovosti**.

V rámci tejto legislatívnej iniciatívy a prípadne prostredníctvom doplňujúcich legislatívnych návrhov Komisia zväží vytvorenie **zásad udržateľnosti** a iných vhodných spôsobov regulácie týchto aspektov:

- zlepšenie životnosti výrobkov a jeho opätovnej použiteľnosti, modernizovateľnosti a opraviteľnosti, riešenie prítomnosti **nebezpečných chemických látok** vo výrobkoch a zvyšovanie ich **energetickej efektívnosti a účinného využívania zdrojov**,
- zvýšenie **recyklovaného obsahu vo výrobkoch** a zároveň zabezpečenie ich výkonnosti a bezpečnosti,
- umožnenie **repasovania a vysokokvalitnej recyklácie**,
- zníženie **uhlíkovej a environmentálnej stopy**,
- obmedzenie **jednorazového použitia** a boj proti **predčasnému zastarávaniu**,
- zavedenie zákazu **likvidácie nepredaného tovaru dlhodobej spotreby**,
- podpora modelu „**produkt ako služba**“ alebo iných modelov, pri ktorých **výrobcovia zostávajú vlastníkami výrobkov** alebo nesú zodpovednosť za ich výkonnosť počas celého životného cyklu,
- uvoľnenie potenciálu **digitalizácie** informácií o výrobkoch vrátane riešení ako **digitálne pasy, označovanie a vodoznaky**,
- oceňovanie výrobkov na základe ich **rozdielnej výkonnosti v oblasti udržateľnosti**, a to aj prostredníctvom prepojenia vysokých úrovní výkonnosti so stimulmi.

Prednosť budú mať skupiny výrobkov identifikované v kontexte hodnotových reťazcov uvedených v tomto akčnom pláne, ako sú elektronika, IKT a textilie, ale aj nábytok a medziprodukty s vysokým vplyvom, ako napríklad oceľ, cement a chemikálie. Ďalšie skupiny výrobkov sa identifikujú na základe ich vplyvu na životné prostredie a potenciálu obehovosti.

¹⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 66/2010 z 25. novembra 2009 o environmentálnej značke EÚ (Ú. v. EÚ L 27, 30.1.2010, s. 1).

¹¹ https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm.

Táto legislatívna iniciatíva a všetky ďalšie doplnujúce regulačné alebo dobrovoľné prístupy sa budú rozvíjať tak, aby sa **zlepšil súlad s existujúcimi nástrojmi regulujúcimi výroby v rôznych fázach ich životného cyklu**. Zámerom Komisie je, aby **zásady udržateľnosti výrobkov zohrávali v budúcnosti hlavnú úlohu v širšom politickom a legislatívnom vývoji**. Komisia takisto zvýši účinnosť súčasného rámca pre ekodizajn energeticky významných výrobkov, a to aj prostredníctvom urýchleného prijatia a vykonávania nového pracovného plánu v oblasti ekodizajnu a označovania energetickej účinnosti na roky 2020 – 2024 pre jednotlivé skupiny výrobkov.

Preskúmanie smernice o ekodizajne, ako aj ďalšia práca na konkrétnych skupinách výrobkov podľa rámca pre ekodizajn alebo v súvislosti s inými nástrojmi bude podľa potreby vychádzať z kritérií a pravidiel stanovených v rámci nariadenia o environmentálnej značke EÚ, prístupu environmentálnej stopy výrobku¹² a kritérií EÚ pre GPP. Komisia zváži zavedenie povinných požiadaviek, aby sa zvýšila udržateľnosť nielen tovaru, ale aj služieb. Dôkladne sa posúdi aj možnosť zaviesť požiadavky spojené s environmentálnymi a sociálnymi aspektmi v hodnotovom reťazci od výroby cez používanie až po koniec životnosti, a to aj v kontexte pravidiel WTO. Napríklad zabezpečenie prístupnosti určitých výrobkov a služieb¹³ môže popri prispievaní k sociálnemu začleneniu priniesť pridanú výhodu v podobe zvyšovania trvanlivosti a opätovnej použiteľnosti výrobkov.

Okrem toho s cieľom podporiť **účinné a efektívne uplatňovanie** nového rámca pre udržateľné výroby Komisia:

- vytvorí spoločný **európsky dátový priestor pre inteligentné obehové aplikácie**¹⁴ s údajmi o hodnotových reťazcoch a informáciách o výrobku,
- v spolupráci s vnútroštátnymi orgánmi zintenzívni úsilie pri **presadzovaní uplatniteľných požiadaviek na udržateľnosť** výrobkov uvádzaných na trh EÚ, a to najmä prostredníctvom **spoločných inšpekcií a opatrení dohľadu nad trhom**.

2.2. Posilnenie postavenia spotrebiteľov a verejných obstarávateľov

Posilnenie postavenia spotrebiteľov a poskytovanie príležitostí na úsporu nákladov je kľúčovým prvkom rámca udržateľnej produktovej politiky. Na zvýšenie účasti spotrebiteľov na obehovom hospodárstve Komisia navrhne revíziu spotrebiteľského práva EÚ s cieľom zabezpečiť, aby **spotrebiteľia dostávali dôveryhodné a relevantné informácie o výrobkoch na mieste predaja vrátane ich životnosti a o dostupnosti opravárenských služieb, náhradných dielov a opravárenských príručiek**. Komisia zváži aj ďalšie **posilnenie ochrany spotrebiteľov pred environmentálne klamlivou reklamou a predčasným zastarávaním**, pričom stanoví minimálne požiadavky na **označovanie/logá udržateľnosti a informačné nástroje**.

Komisia bude okrem toho pracovať na **zavedení nového „práva na opravu“** a zváži **nové horizontálne hmotné práva spotrebiteľov**, napríklad pokiaľ ide o dostupnosť náhradných dielov alebo prístup k oprave a v prípade IKT a elektroniky k modernizácii služieb. Pokiaľ ide o úlohu, ktorú môžu pri zabezpečovaní väčšieho množstva obehových

¹² https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/PEFCR_OEFSR_en.htm.

¹³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/882 zo 17. apríla 2019 o požiadavkách na prístupnosť výrobkov a služieb (Ú. v. EÚ L 151, 7.6.2019, s. 70).

¹⁴ COM(2020) 67 final.

výrobkov zohrávať **záruky**, Komisia preverí možné zmeny aj v kontexte preskúmania smernice 2019/771¹⁵.

Komisia okrem toho navrhne, aby **firmy doložili svoje tvrdenia týkajúce sa životného prostredia** pomocou metód environmentálnej stopy výrobku a organizácie. Komisia preverí začlenenie týchto metód do environmentálnej značky EÚ a do kritérií tejto značky EÚ bude systematickejšie zahŕňať trvanlivosť, recyklovateľnosť a recyklovaný obsah.

Kúpna sila subjektov verejného sektora predstavuje 14 % HDP EÚ a môže slúžiť ako hnacia sila na zvýšenie dopytu po udržateľných výrobkoch. Aby Komisia využila tento potenciál, navrhne **minimálne záväzné kritériá a ciele pre zelené verejné obstarávanie v právnych predpisoch jednotlivých odvetví** a postupne zavedie **povinné podávanie správ s cieľom monitorovať zavedenie zeleného verejného obstarávania (GPP)** bez toho, aby verejným obstarávateľom vznikla zbytočná administratívna záťaž. Okrem toho bude Komisia naďalej podporovať budovanie kapacít, a to pomocou usmernení, odbornej prípravy a šírenia osvedčených postupov a podnecovaním verejných obstarávateľov k tomu, aby sa zapojili do iniciatívy **Verejný obstarávateľia za klímu a životné prostredie**, čo uľahčí výmenu informácií medzi obstarávateľmi, ktorí sa zaviazali k realizácii GPP.

2.3. Obehovosť vo výrobných procesoch

Obehovosť je základnou súčasťou širšej transformácie priemyslu smerom ku klimatickej neutralite a dlhodobej konkurencieschopnosti. Môže priniesť značné materiálne úspory vo všetkých hodnotových reťazcoch a výrobných procesoch, vytvoriť pridanú hodnotu a priniesť hospodárske príležitosti. Komisia v súlade s cieľmi stanovenými v priemyselnej stratégii¹⁶ umožní v priemysle väčšiu obehovosť prostredníctvom:

- posúdenia možností ďalšej podpory obehovosti v priemyselných procesoch v súvislosti s preskúmaním **smernice o priemyselných emisiách**¹⁷ vrátane začlenenia postupov obehového hospodárstva do pripravovaných referenčných dokumentov o najlepších dostupných technikách,
- uľahčovania priemyselnej symbiózy pomocou vývoja **systému podávania správ a certifikácie pod vedením príslušného odvetvia** a umožnenia realizácie priemyselnej symbiózy,
- podpory **udržateľného a obehového biosektora** vykonávaním akčného plánu pre biohospodárstvo¹⁸,
- podpory používania **digitálnych technológií na lokalizáciu, sledovanie a mapovanie zdrojov,**
- podpory zavádzania ekologických technológií pomocou systému spoľahlivého overenia tak, že sa ako certifikačná známka EÚ **zaregistruje európsky systém overovania environmentálnych technológií.**

¹⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/771/ES z 20. mája 2019 o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv o predaji tovaru (Ú. v. EÚ L 136, 22.5.2019, s. 28).

¹⁶ COM(2020) 102.

¹⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ z 24. novembra 2010 o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia) (Ú. v. EÚ L 334, 17.12.2010, s. 17).

¹⁸ COM(2018) 763 final.

Novou **stratégiou pre MSP**¹⁹ sa podporí spolupráca v oblasti obehového priemyslu medzi malými a strednými podnikmi na základe odbornej prípravy a poradenstva v rámci siete Enterprise Europe Network, pokiaľ ide o spoluprácu v klastroch, a prenosu poznatkov prostredníctvom Európskeho vedomostného centra pre efektívne využívanie zdrojov.

3. HODNOTOVÉ REŤAZCE KĹÚČOVÝCH VÝROBKOV

Problém udržateľnosti v prípade kľúčových hodnotových reťazcov si vyžaduje naliehavé, komplexné a koordinované opatrenia, ktoré budú neoddeliteľnou súčasťou rámca udržateľnej produktovej politiky uvedeného v oddiele 2. Tieto opatrenia pomôžu reagovať na núdzovú situáciu v oblasti klímy a budú začlenené do priemyselnej stratégie EÚ, ako aj do nadchádzajúcich stratégií pre biodiverzitu, lesníctvo a stratégiu „z farmy na stôl“. V rámci riadenia odvetvových opatrení bude Komisia úzko spolupracovať so zainteresovanými stranami v kľúčových hodnotových reťazcoch s cieľom identifikovať prekážky rozšírenia trhov s obehovými výrobkami a spôsoby, ako tieto prekážky odstrániť.

3.1. Elektronika a IKT

Elektrické a elektronické zariadenia naďalej predstavujú jeden z najrýchlejšie rastúcich tokov odpadu v EÚ, pričom jeho aktuálna ročná miera rastu dosahuje 2 %. Odhaduje sa, že v EÚ sa recykluje menej ako 40 % elektronického odpadu²⁰. Keď sa plne alebo čiastočne funkčné výrobky vyhadzujú, pretože ich nie je možné opraviť, nie je možná výmena batérie, softvér už nie je podporovaný alebo nemožno obnoviť materiály, z ktorých sú takéto zariadenia vyrobené, ich hodnota sa stráca. Približne dvaja z troch Európanov by chceli naďalej používať svoje súčasné digitálne zariadenia dlhšie, pod podmienkou, že výkonnosť nebude výrazne ovplyvnená²¹.

Na riešenie týchto problémov Komisia predstaví **Iniciatívu pre elektroniku v obehovom hospodárstve**, ktorej úlohou bude aktivovať existujúce a nové nástroje. V súlade s novým rámcom udržateľnej produktovej politiky sa budú v rámci tejto iniciatívy presadzovať dlhšie životné cykly výrobkov a okrem iného bude obsahovať tieto opatrenia:

- regulačné opatrenia pre elektroniku a IKT vrátane **mobilných telefónov, tabletov a laptopov** podľa smernice o ekodizajne, aby sa pri navrhovaní týchto zariadení brala do úvahy ich energetická účinnosť a trvácnosť, opraviteľnosť, modernizovateľnosť, údržba, opätovné použitie a recyklácia. V pripravovanom Pracovnom pláne v oblasti ekodizajnu budú uvedené ďalšie podrobnosti. Opatrenia sa budú vzťahovať aj na **tlačiarne a spotrebný materiál ako náplne do tlačiarň**, pokiaľ sa v tomto odvetví v najbližších šiestich mesiacoch neuzavrie ambiciózna dobrovoľná dohoda,
- zameranie na elektroniku a IKT ako na **prioritné odvetvie na uplatňovanie „práva na opravu“** vrátane práva na aktualizáciu zastaraného softvéru,

¹⁹ COM(2020) 103.

²⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t2020_rt130&plugin=1.

²¹ Osobitný prieskum Eurobarometra 503, január 2020.

- regulačné opatrenia týkajúce sa **nabíjačiek pre mobilné telefóny a podobné zariadenia** vrátane **zavedenia univerzálnej nabíjačky**, zlepšenie trvanlivosti nabíjacích káblov a stimuly na oddelenie nákupu nabíjačiek od nákupu nových zariadení,
- zlepšenie zberu a spracovania odpadu z elektrických a elektronických zariadení²² vrátane preskúmania možností **celoeurópskeho systému vrátenia alebo spätného odpredaja starých mobilných telefónov, tabletov a nabíjačiek**,
- preskúmanie pravidiel EÚ týkajúcich sa **obmedzení nebezpečných látok v elektrických a elektronických zariadeniach**²³ a poskytnutie usmernení na zlepšenie súladu s príslušnými právnymi predpismi vrátane nariadenia REACH²⁴ a právnych predpisov o ekodizajne.

3.2. Batérie a vozidlá

Udržateľné batérie a vozidlá sú základom pre mobilitu budúcnosti. V záujme rýchleho pokroku pri zvyšovaní udržateľnosti vznikajúceho hodnotového reťazca batérií pre elektromobilitu a posilnenia obehového potenciálu všetkých batérií Komisia tento rok navrhne **nový regulačný rámec pre batérie**. Tento legislatívny návrh bude vychádzať z hodnotenia smernice o batériách²⁵ a z práce Aliancie pre batérie s prihliadnutím na tieto prvky:

- **pravidlá pre recyklovaný obsah** a opatrenia na zlepšenie **zberu a miery recyklácie všetkých batérií**, zabezpečenie **obnovy cenných materiálov** a poskytnutie **usmernenia spotrebiteľom**,
- riešenie **nedobíjateľných batérií** s cieľom postupného ukončenia ich používania, ak existujú alternatívne riešenia,
- **požiadavky na udržateľnosť a transparentnosť batérií**, ktoré zohľadňujú napríklad uhlíkovú stopu pri výrobe batérií, etické získavanie surovín a bezpečnosť dodávok a uľahčujú opätovné použitie, zmenu účelu a recykláciu.

Komisia navrhne aj prepracovanie pravidiel pre **vozidlá po skončení životnosti**²⁶ s cieľom presadzovať obchodné modely prispievajúce k väčšej obehovosti tým, že sa otázky **dizajnu prepoja so spracovaním po skončení životnosti**, zväžiť **pravidlá pre povinný podiel recyklovaného obsahu v prípade určitých materiálov** komponentov a **zlepšiť efektívnosť recyklácie**. Komisia okrem toho posúdi najúčinnějšíe opatrenia na zabezpečenie zberu a spracovania **odpadových olejov** spôsobom, ktorý neškodí životnému prostrediu.

Budúca **komplexná európska stratégia pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu** sa širšie zameria na posilnenie synergií s prechodom na obehové hospodárstvo, a to najmä

²² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/19/EÚ zo 4. júla 2012 o odpade z elektrických a elektronických zariadení (OEEZ) (Ú. v. EÚ L 197, 24.7.2012, s. 38).

²³ Smernica 2011/65/EÚ o obmedzení používania určitých nebezpečných látok v elektrických a elektronických zariadeniach (Ú. v. EÚ L 305, 21.11.2011, s. 8).

²⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 z 18. decembra 2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH) a o zriadení Európskej chemickej agentúry (Ú. v. EÚ L 396, 30.12.2006, s. 1).

²⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/66/ES zo 6. septembra 2006 o batériách a akumulátoroch a použitých batériách a akumulátoroch, ktorou sa zrušuje smernica 91/157/EHS (Ú. v. EÚ L 266, 26.9.2006, s. 1).

²⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/53/ES z 18. septembra 2000 o vozidlách po dobe životnosti (Ú. v. ES L 269, 21.10.2000, s. 34).

uplatňovaním riešení „produkt ako služba“ s cieľom znížiť spotrebu pôvodných látok, využívať v doprave udržateľné alternatívne palivá, optimalizovať infraštruktúru a využívanie vozidiel, zvýšiť mieru obsadenosti a faktory zaťaženia a odstrániť odpad a znečistenie.

3.3. Obaly

Množstvo materiálov používaných na balenie sa stále zvyšuje, pričom v roku 2017 dosiahol odpad z obalov v Európe rekord – až 173 kg na obyvateľa, čo je historicky najvyššie množstvo. S cieľom zabezpečiť, aby boli všetky obaly na trhu EÚ do roku 2030 opakovane použiteľné alebo recyklovateľné hospodársky realizovateľným spôsobom, Komisia preskúma smernicu 94/62/ES²⁷, aby sa **posilnili povinné základné požiadavky na obalový materiál**, ktorý má byť na trhu EÚ povolený, a zváži ďalšie opatrenia, pričom sa zameria na:

- **znižovanie (nadmerného) balenia a odpadu z obalov**, a to aj prostredníctvom stanovovania cieľov a ďalších opatrení na predchádzanie vzniku odpadu,
- podporu **dizajnu, aby zohľadňoval opätovné použitie a recyklovateľnosť obalov** vrátane posúdenia možností obmedziť používanie niektorých obalových materiálov na určité použitia, najmä ak sú k dispozícii alternatívne opätovne použiteľné výrobky alebo systémy alebo so spotrebným tovarom možno bezpečne manipulovať bez použitia obalu,
- možné **zníženie komplexnosti obalových materiálov** vrátane počtu použitých materiálov a polymérov.

V rámci iniciatívy pre harmonizovanie systémov triedeného zberu, ako sa uvádza v oddiele 4.1, Komisia posúdi uskutočniteľnosť celoeurópskeho **označenia, ktoré uľahčí správne triedenie odpadu z obalov pri zdroji**.

Komisia takisto v prípade plastových materiálov iných ako PET stanoví **pravidlá bezpečnej recyklácie na materiály prichádzajúce do styku s potravinami**.

Komisia bude okrem toho prísne monitorovať a podporovať zavedenie požiadaviek smernice o pitnej vode, aby bola **pitná voda z vodovodnej siete dostupná na verejných miestach**, čím sa zníži závislosť od fľaškovej vody a bude sa predchádzať vzniku odpadu z obalov.

3.4. Plasty

V **stratégii EÚ pre plasty v obehovom hospodárstve**²⁸ sa podnietil začiatok celého súboru iniciatív reagujúcich na problém vyvolávajúci vážne obavy verejnosti. Keďže sa však očakáva, že spotreba plastov sa v najbližších 20 rokoch zdvojnásobí, Komisia prijme ďalšie ciele opatrenia na riešenie výziev, ktoré tento všadeprítomný materiál v oblasti udržateľnosti predstavuje, a bude naďalej na celosvetovej úrovni podporovať spoločný prístup v boji proti znečisťovaniu plastmi, ako sa uvádza v oddiele 7.

S cieľom zvýšiť využívanie recyklovaných plastov a prispieť k udržateľnejšiemu využívaniu plastov Komisia navrhne **povinné požiadavky na recyklovaný obsah**

²⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 94/62/ES z 20. decembra 1994 o obaloch a odpadoch z obalov (Ú. v. ES L 365, 31.12.1994, s. 10).

²⁸ COM(2018) 28 final.

a opatrenia na zníženie odpadu v prípade **kľúčových výrobkov, ako sú obalové materiály, stavebné materiály a vozidlá**, a zohľadní činnosti Aliancie pre plasty v obehovom hospodárstve.

Okrem opatrení na zníženie plastového odpadu sa Komisia zameria na riešenie **prítomnosti mikroplastov v životnom prostredí** tým, že:

- **obmedzí zámerné pridávanie mikroplastov** a bude riešiť používanie peliet s ohľadom na stanovisko Európskej chemickej agentúry,
- vypracuje **opatrenia týkajúce sa označovania, normalizácie, certifikácie a regulácie**, pokiaľ ide o neúmyselné uvoľňovanie mikroplastov vrátane opatrení na zvýšenie **zachytávania mikroplastov** vo všetkých príslušných štádiách životného cyklu výrobkov,
- bude ďalej zdokonaľovať a harmonizovať metódy na **meranie neúmyselne uvoľňovaných mikroplastov**, najmä z pneumatík a textilu, a poskytovať harmonizované údaje o koncentráciách mikroplastov v morskej vode,
- odstráni medzery vo **vedeckých poznatkoch týkajúcich sa rizika a výskytu** mikroplastov v životnom prostredí, pitnej vode a potravinách.

Komisia sa okrem toho zameria na nové problémy v oblasti udržateľnosti vypracovaním **politického rámca pre:**

- **získavanie, označovanie a používanie bioplastov** na základe posúdenia, kedy má použitie biologických surovín skutočný environmentálny prínos, ktorý presahuje rámec zníženia využívania fosílnych zdrojov,
- **používanie biologicky rozložiteľných alebo kompostovateľných plastov** na základe posúdenia prípadov, keď takéto použitie môže mať prínos pre životné prostredie, ako aj na základe posúdenia kritérií pre takéto prípady. Cieľom bude zaistiť, aby označenie výrobku ako „biologicky rozložiteľného“ alebo „kompostovateľného“ nevedlo spotrebiteľov k tomu, že ho zlikvidujú spôsobom, ktorý spôsobuje plastový odpad alebo znečistenie vzhľadom na nevhodné environmentálne podmienky alebo nedostatočný čas potrebný na biologický rozklad.

Komisia zabezpečí včasné vykonávanie novej smernice o **jednorazových plastových výrobkoch**²⁹ a rybárskom výstroji s cieľom riešiť problém znečisťovania morí plastmi a zároveň chrániť jednotný trh, najmä pokiaľ ide o:

- harmonizovaný výklad výrobkov, na ktoré sa uvedená smernica vzťahuje,
- označovanie výrobkov ako tabak, poháre na nápoje a vlhčené obrúsky a zabezpečenie toho, aby boli plastové vrchnáky pripevnené k PET fľašiam a predchádzalo sa tak znečisťovaniu odpadom,
- vypracovanie prvých pravidiel na meranie recyklovaného obsahu vo výrobkoch.

²⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 z 5. júna 2019 o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie (Ú. v. EÚ L 155, 12.6.2019. s. 1).

3.5. Textilné výrobky

Textilné výrobky sú po výrobe potravín, bývaní a doprave štvrtou najzaťažujúcejšou kategóriou na primárne suroviny a vodu a piatou, pokiaľ ide o emisie skleníkových plynov³⁰. Odhaduje sa, že na nové textilné výrobky sa na celom svete recykluje menej ako 1 % všetkých textilných výrobkov³¹. Textilný priemysel EÚ, ktorý tvoria prevažne malé a stredné podniky, sa začal zotavovať po dlhom období reštrukturalizácie, hoci 60 % hodnoty oblečenia, ktoré sa predáva v EÚ, sa vyrába v krajinách mimo EÚ.

Komisia zohľadní zložitosť textilného hodnotového reťazca a v reakcii na tieto výzvy navrhne **komplexnú stratégiu EÚ pre textilné výrobky**, ktorá bude vychádzať z informácií od priemyselného odvetvia a iných zainteresovaných strán. Stratégia sa zameria na posilnenie priemyselnej konkurencieschopnosti a inovácie v odvetví, podporu trhu EÚ pre udržateľné a obehové textílie vrátane trhu pre opätovné použitie textilu, ako aj na riešenie problematiky tzv. rýchlej módy a podporu nových obchodných modelov. Tieto ciele sa dosiahnu prostredníctvom komplexného súboru opatrení vrátane:

- uplatňovania **nového rámca pre udržateľné výrobky** uvedeného v oddiele 2 na textilné výrobky vrátane rozvoja **opatrení v oblasti ekodizajnu** s cieľom zabezpečiť, aby boli textilné výrobky vhodné pre obehové hospodárstvo, využívania druhotných surovín, zamedzenia prítomnosti nebezpečných chemických látok a **posilnenia pozície obchodných a súkromných spotrebiteľov**, aby mali možnosť si vybrať **udržateľné textílie** a získať **ľahký prístup k službám opätovného použitia a opravy**,
- zlepšenia obchodného a regulačného prostredia pre udržateľné a obehové textílie v EÚ, najmä poskytovaním **stimulov a podpory modelov „produkt ako služba“**, **obehových materiálov a výrobných procesov** a zvyšovaním transparentnosti prostredníctvom **medzinárodnej spolupráce**,
- poskytovania usmernenia s cieľom dosiahnuť **vysokú úroveň triedeného zberu textilného odpadu**, ktorý musia členské štáty zabezpečiť do roku 2025,
- podpory **triedenia, opätovného použitia a recyklovania textilu**, a to aj prostredníctvom **inovácie, podpory priemyselných aplikácií a regulačných opatrení**, napríklad rozšírenie zodpovednosti výrobcu.

3.6. Stavebníctvo a budovy

Zastavané územia majú výrazný vplyv na mnohé odvetvia hospodárstva, na lokálnu zamestnanosť a kvalitu života. Vyžadujú obrovské množstvo zdrojov a predstavujú približne 50 % všetkých vyťažovaných materiálov. Stavebníctvo je zodpovedné za viac ako 35 % celkového odpadu vyprodukovaného v EÚ³². Odhaduje sa, že emisie skleníkových plynov z ťažby materiálov, výroby stavebných výrobkov, výstavby a renovácie budov

³⁰ Správa z brífingu EEA, november 2019.

³¹ Ellen McArthur Foundation (2017), *A new Textiles Economy* (Nová podoba textilného priemyslu).

³² Údaje Eurostatu za rok 2016.

predstavujú 5 – 12 % celkových vnútroštátnych emisií skleníkových plynov³³. Vyššia materiálová efektívnosť by mohla ušetriť 80 % týchto emisií³⁴.

S cieľom využiť tento potenciál na zvýšenie surovinovej efektívnosti a zníženie vplyvov na klímu Komisia zavedie novú komplexnú **stratégiu pre udržateľné zastavané územia**. Touto stratégiou sa zabezpečí súdržnosť v príslušných oblastiach politiky ako sú klíma, energetická účinnosť a efektívne využívanie zdrojov, riadenie stavebného odpadu a odpadu z demolácie, prístupnosť, digitalizácia a zručnosti. Budú sa presadzovať zásady obehového hospodárstva počas celého životného cyklu budov, a to:

- riešením vlastností udržateľnosti stavebných výrobkov v kontexte revízie **nariadenia o stavebných výrobkoch**³⁵ vrátane možného zavedenia **požiadaviek na recyklovaný obsah** pre určité stavebné výrobky s prihliadnutím na ich bezpečnosť a funkčnosť,
- podporou opatrení na zlepšenie životnosti a prispôsobivosti vybudovaných aktív v súlade so zásadami obehového hospodárstva pre projektovanie budov³⁶ a rozvojom **digitálnych denníkov** pre budovy,
- využívaním rámca Level(s)³⁷ na **integráciu posudzovania životného cyklu vo verejnom obstarávaní** a rámca EÚ pre udržateľné financovanie a preskúmaním vhodnosti stanovenia cieľov znižovania emisií uhlíka a potenciálu ukladania uhlíka,
- zvážením revízie **cieľov materiálového zhodnocovania, ktoré sú stanovené v právnych predpisoch EÚ pre stavebný odpad a odpad z demolácie a jeho zložky z rôznych materiálov,**
- propagovaním iniciatív na **zníženie nepriepustnosti pôdy**, sanáciu opustených alebo kontaminovaných priemyselných pozemkov a zvýšenie bezpečného, udržateľného a obehového využívania **výkopovej zeminy**.

Okrem toho sa **iniciatíva Vlna obnovy**, ktorá bola oznámená v rámci európskej zelenej dohody a ktorá by mala viesť k výraznému zlepšeniu energetickej účinnosti v EÚ, bude vykonávať v súlade so zásadami obehového hospodárstva, najmä vzhľadom na optimalizované vlastnosti vybudovaných aktív v súvislosti s ich životným cyklom a na ich dlhšiu očakávanú životnosť. V rámci revízie cieľov týkajúcich sa zhodnocovania stavebného odpadu a odpadu z demolácie bude Komisia venovať osobitnú pozornosť izolačným materiálom, ktoré vytvárajú čoraz väčší tok odpadov.

3.7. Potraviny, voda a živiny

Obehové hospodárstvo môže výrazne znížiť negatívne vplyvy ťažby a využívania zdrojov na životné prostredie a prispieť k obnove biodiverzity a prírodného kapitálu v Európe. Biologické zdroje sú kľúčovým vstupom pre hospodárstvo EÚ a budú

³³ <https://www.boverket.se/sv/byggande/hallbart-byggande-och-forvaltning/miljoindikatorer---aktuellt-status/vaxthusgaser/>.

³⁴ Hertwich, E., Lifset, R., Pauliuk, S., Heeren, N., IRP, (2020), *Resource Efficiency and Climate Change: Material Efficiency Strategies for a Low-Carbon Future* (Efektívnosť využívania zdrojov a zmena klímy: Stratégie surovinovej efektívnosti pre nízkouhlíkovú budúcnosť).

³⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 305/2011 z 9. marca 2011, ktorým sa ustanovujú harmonizované podmienky uvádzania stavebných výrobkov na trh a ktorým sa zrušuje smernica Rady 89/106/EHS (Ú. v. EÚ L 88, 4.4.2011, s. 5).

³⁶ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/39984>.

³⁷ <https://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>.

v budúcnosti zohrávať ešte dôležitejšiu úlohu. Komisia sa zameria na zabezpečenie udržateľnosti obnoviteľných biologických materiálov, a to aj prostredníctvom opatrení v nadväznosti na stratégiu pre biohospodárstvo a akčný plán na jeho podporu.

Hoci potravinový hodnotový reťazec predstavuje pre zdroje a životné prostredie značnú záťaž, odhaduje sa, že v EÚ sa stratí alebo vyhodí 20 % všetkých vyrobených potravín. Komisia preto v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja a v rámci preskúmania smernice 2008/98/ES³⁸ uvedeného v oddiele 4.1 navrhne **cieľ pre obmedzenie potravinového odpadu** ako kľúčové opatrenie v rámci nadchádzajúcej stratégie EÚ „z farmy na stôl“, ktorá sa bude komplexne zaoberať potravinovým reťazcom.

Komisia zväži aj konkrétne opatrenia na zvýšenie udržateľnosti distribúcie a spotreby potravín. V rámci iniciatívy pre udržateľné výrobky začne Komisia analytickú činnosť s cieľom určiť rozsah pôsobnosti legislatívnej iniciatívy týkajúcej sa opätovného použitia, ktorá sa v **oblasti v stravovacích službách zameria na nahradenie obalov, stolového riadu a príborov na jedno použitie opätovne použiteľnými výrobkami**.

Nové nariadenie o opätovnom využívaní vody podporí obehový prístup k opätovnému využitiu vody v poľnohospodárstve. Komisia **uľahčí opätovné využívanie vody a efektívnosť jej využívania, a to aj v priemyselných procesoch**.

Okrem toho Komisia vypracuje **plán integrovaného hospodárenia so živinami** s cieľom zabezpečiť udržateľnejšie používanie živín a stimulovať trhy so zhodnotenými živinami. Komisia zväži aj **preskúmanie smerníc o čistení odpadových vôd a čistiarenském kale** a posúdi **prirodzené prostriedky odstraňovania živín, ako sú riasy**.

4. MENEJ ODPADU, VIAC HODNOTY

4.1. Účinnější politika v oblasti odpadu podporujúca predchádzanie vzniku odpadu a obehovosť

Napriek úsiliu na úrovni EÚ aj vnútroštátnej úrovni množstvo vzniknutého odpadu neklesá. Ročne vznikne zo všetkých hospodárskych činností v EÚ 2,5 miliardy ton odpadu, čo predstavuje 5 ton na obyvateľa za rok, a každý občan vyprodukuje v priemere takmer pol tony komunálneho odpadu. Oddelenie vzniku odpadu od hospodárskeho rastu si vyžiada značné úsilie v celom hodnotovom reťazci a v každej domácnosti.

Zavádzanie udržateľnej produktovej politiky a jej pretavenie do konkrétnych právnych predpisov (pozri oddiely 2 a 3) bude kľúčom k dosiahnutiu pokroku v oblasti predchádzania vzniku odpadu. Okrem toho musíme nadviazať na právne predpisy EÚ v oblasti odpadu, ďalej ich posilňovať a lepšie ich vykonávať.

Právne predpisy EÚ v oblasti odpadu viedli od 70. rokov minulého storočia k výrazným zlepšeniam v nakladaní s odpadom, k čomu prispela aj podpora z finančných prostriedkov EÚ. Je však potrebné ich priebežne modernizovať, aby boli vhodné pre obehové hospodárstvo a digitálny vek. Ako sa vysvetľuje v oddiele 3, navrhne sa revízia **právnych predpisov EÚ týkajúcich sa batérií, obalových materiálov, vozidiel po skončení životnosti a nebezpečných látok v elektronických zariadeniach** s cieľom predchádzať vzniku odpadu, zvýšiť recyklovaný obsah, presadzovať bezpečnejšie a čistejšie toky odpadu a zabezpečiť vysokokvalitnú recykláciu.

³⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc (Ú. v. EÚ L 312, 22.11.2008, s. 3).

Komisia okrem toho v rámci širšieho súboru opatrení na predchádzanie vzniku odpadu v súvislosti s preskúmaním smernice 2008/98/ES predloží **ciele v oblasti znižovania množstva odpadu** pre konkrétne toky. Komisia takisto zlepší vykonávanie nedávno prijatých požiadaviek pre **systemy rozšírenej zodpovednosti výrobcu**, poskytne stimuly a podporí výmenu informácií a osvedčených postupov v oblasti recyklácie odpadu. Všetky tieto kroky prispievajú k dosiahnutiu cieľa, ktorým je významne znížiť celkový vznik odpadu, konkrétne **znížiť množstvo zvyškového (nerecyklovaného) komunálneho odpadu na polovicu do roku 2030**.

Vysokokvalitná recyklácia sa opiera o účinný triedený zber odpadu. S cieľom pomôcť občanom, podnikom a verejným orgánom lepšie triediť odpad Komisia **navrhne harmonizáciu systémov triedeného zberu odpadu**. Tento návrh sa bude zaoberať najmä najúčinnějšími kombináciami modelov triedeného zberu, hustotou a prístupnosťou miest triedeného zberu, a to aj vo verejných priestoroch, s prihliadnutím na regionálne a miestne podmienky, ktoré siahajú od mestských až po najvzdialenejšie regióny. Zvážia sa aj ďalšie aspekty, ktoré uľahčujú zapojenie spotrebiteľov, ako sú napríklad spoločné farby kontajnerov, harmonizované symboly kľúčových druhov odpadu, označenia výrobkov, informačné kampane a ekonomické nástroje. Takisto sa bude usilovať o štandardizáciu a používanie systémov riadenia kvality s cieľom zabezpečiť kvalitu vyzbieraného odpadu určeného na používanie vo výrobkoch, a najmä ako materiálu prichádzajúceho do styku s potravinami.

Podpora členských štátov pri nakladaní s odpadmi si vyžaduje dodatočné úsilie. Hrozí, že polovica z nich nespĺní cieľ stanovený na rok 2020, ktorým je recyklovať 50 % komunálneho odpadu. Na presadenie politických reforiem bude Komisia organizovať **výmeny na vysokej úrovni týkajúce sa obehového hospodárstva a odpadu a zintenzívni spoluprácu s členskými štátmi, regiónmi a mestami**, aby čo najlepšie využili finančné prostriedky EÚ. Ak to bude nevyhnutné, Komisia využije aj svoje právomoci v oblasti presadzovania práva.

4.2. Zvyšovanie obehovosti v prostredí bez toxických látok

Politikou a právnymi predpismi EÚ v oblasti chemikálií, predovšetkým nariadením REACH, sa podporuje prechod na chemikálie, ktoré sú bezpečné už od fázy návrhu, postupným nahrádzaním nebezpečných látok s cieľom lepšie chrániť občanov a životné prostredie. Bezpečnosť druhotných surovín však stále môže byť ohrozená, napríklad v prípade, že zakázané látky pretrvávajú v recyklovaných surovinách. S cieľom zvýšiť dôveru vo využívanie druhotných surovín Komisia:

- bude podporovať vývoj riešení pre **vysokokvalitné triedenie a odstraňovanie kontaminantov z odpadu** vrátane tých, ktoré sú výsledkom náhodného znečistenia,
- vypracuje **metodiky na minimalizovanie prítomnosti látok, ktoré predstavujú problém pre zdravie alebo životné prostredie, v recyklovaných materiáloch a vo výrobkoch z nich**,
- bude spolupracovať s odvetvím na postupnom rozvoji **harmonizovaných systémov na sledovanie a riadenie informácií o látkach** identifikovaných ako látky vzbudzujúce veľmi veľké obavy a o ďalších relevantných látkach, najmä

tých s chronickými účinkami³⁹, a o látkach predstavujúcich technické problémy pre operácie zhodnocovania v dodávateľských reťazcoch a **identifikovať tieto látky v odpade**, a to v súčinnosti s opatreniami podľa rámca udržateľnej produktovej politiky a s databázou agentúry ECHA týkajúcou sa výrobkov, ktoré obsahujú látky vzbudzujúce veľmi veľké obavy,

- navrhne zmenu **príloh k nariadeniu o perzistentných organických látkach** v súlade s vedeckým a technickým pokrokom a s medzinárodnými záväzkami podľa Štokholmského dohovoru,
- zlepši **klasifikáciu a riadenie nebezpečného odpadu** s cieľom zachovať čisté recyklačné toky, a to aj prostredníctvom ďalšieho zosúladenia s klasifikáciou chemických látok a zmesí, ak to bude nevyhnutné.

Pripravovaná **stratégia pre udržateľnosť chemikálií** sa bude ďalej zameriavať na rozhranie medzi právnymi predpismi v oblasti chemikálií, výrobkov a odpadov a posilní synergie s obehovým hospodárstvom.

4.3. Vytvorenie dobre fungujúceho trhu EÚ s druhotnými surovinami

Druhotné suroviny čelia v konkurencii s prvotnými surovinami mnohým výzvam, a to z dôvodov, ktoré nesúvisia len s ich bezpečnosťou, ale aj ich vlastnosťami, dostupnosťou a nákladmi na ne. Viaceré opatrenia uvedené v tomto pláne, najmä zavedenie požiadaviek na **recyklovaný obsah** vo výrobkoch, prispievajú k predchádzaniu nesúladu medzi ponukou druhotných surovín a dopytom po nich a zabezpečia bezproblémové rozšírenie odvetvia recyklácie v EÚ. Okrem toho, s cieľom vytvoriť dobre fungujúci vnútorný trh s druhotnými surovinami Komisia:

- na základe monitorovania uplatňovania revidovaných pravidiel týkajúcich sa stavu konca odpadu a vedľajších produktov členskými štátmi posúdi, do akej miery je potrebné vypracovať ďalšie **celoúnijné kritériá pre stav konca odpadu v prípade určitých tokov odpadu**, a podporí cezhraničné iniciatívy v oblasti spolupráce s cieľom harmonizovať vnútroštátne kritériá pre stav konca odpadu a vedľajšie produkty,
- posilní úlohu **normalizácie** na základe prebiehajúceho hodnotenia existujúcej normalizačnej práce na vnútroštátnej, európskej a medzinárodnej úrovni,
- včas uplatní obmedzenia používania **látok vzbudzujúcich veľmi veľké obavy vo výrobkoch** v prípadoch, keď použitie látky podlieha požiadavke autorizácie, pričom bude pokračovať v zlepšovaní presadzovania predpisov na hraniciach,
- posúdi uskutočniteľnosť zriadenia **strediska na monitorovanie trhu s kľúčovými druhotnými materiálmi**.

4.4. Riešenie vývozu odpadu z EÚ

Celosvetový trh s odpadom prechádza značnými zmenami. V poslednom desaťročí sa milióny ton európskeho odpadu vyviezli do krajín mimo EÚ, často bez dostatočného

³⁹ Ako sú identifikované podľa nariadenia (ES) 1907/2006 a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) 1272/2008 zo 16. decembra 2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, o zmene, doplnení a zrušení smerníc 67/548/EHS a 1999/45/ES a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 1907/2006 (Ú. v. EÚ L 353, 31.12.2008, s. 1).

zohľadnenia jeho riadneho spracovania. V mnohých prípadoch vedie vývoz odpadu k negatívnym vplyvom na životné prostredie a na zdravie ľudí v cieľových krajinách, ako aj k strate zdrojov a hospodárskych príležitostí pre odvetvie recyklácie v EÚ. Nedávne dovozné obmedzenia, ktoré zaviedli niektoré tretie krajiny, poukázali na nadmernú závislosť EÚ na spracovaní odpadu mimo jej územia, ale zároveň mobilizovali recyklačný priemysel, aby zvýšil svoje kapacity a vytiahol z odpadu v EÚ pridanú hodnotu.

V súvislosti s týmito trendmi a vzhľadom na to, že nezákonná preprava odpadu je naďalej zdrojom obáv, Komisia prijme opatrenia s cieľom **zabezpečiť, aby EÚ nevyvážala svoje problémy s odpadom do tretích krajín**. Opatrenia týkajúce sa dizajnu výrobkov, kvality a bezpečnosti druhotných materiálov a posilnenia ich trhov prispievajú k tomu, aby sa označenie „zrecyklované v EÚ“ stalo referenčným kritériom pre kvalitné sekundárne materiály.

Uľahčenie prípravy na opätovné použitie a recykláciu odpadu v EÚ sa posilní dôkladným preskúmaním **pravidiel EÚ o preprave odpadu**⁴⁰. Cieľom preskúmania bude aj **obmedzenie vývozu odpadu, ktorý v tretích krajinách vedie k škodlivým účinkom na životné prostredie a zdravie ľudí alebo ktorý môže byť spracovaný v EÚ**, a to zameraním sa na krajiny určenia, problematické toky odpadu a druhy operácií s odpadom, ktoré sú zdrojom obáv, a na presadzovanie právnych predpisov s cieľom bojovať proti nezákonnej preprave. Komisia bude podporovať aj opatrenia na multilaterálnej, regionálnej a bilaterálnej úrovni s cieľom **bojovať proti trestným činom proti životnému prostrediu, najmä v oblastiach nezákonného vývozu a nezákonného obchodovania**, posilní **kontroly prepravy odpadu** a zlepši udržateľné nakladanie s odpadom v týchto krajinách.

5. OBEHOVOSŤ MÁ FUNGOVAŤ NA ÚROVNI REGIÓNOV, MIEST A OBCÍ, ALE AJ JEDNOTLIVCOV

Medzi rokmi 2012 a 2018 sa počet pracovných miest súvisiacich s obehovým hospodárstvom v EÚ zvýšil o 5 % a dosiahol úroveň približne 4 miliónov⁴¹. Možno očakávať, že obehovosť bude mať pozitívny čistý vplyv na vytváranie pracovných miest, a to za predpokladu, že pracovníci získajú zručnosti potrebné pre ekologickú transformáciu. Potenciál **sociálneho hospodárstva**, ktoré má priekopnícku úlohu pri vytváraní pracovných miest súvisiacich s obehovým hospodárstvom, bude ďalej využívať vzájomné výhody vyplývajúce z podpory ekologickej transformácie a posilnenia sociálneho začlenenia, a to najmä v rámci akčného plánu na vykonávanie **Európskeho piliera sociálnych práv**⁴².

Komisia zabezpečí, aby jej nástroje na podporu zručností a vytvárania pracovných miest prispievali aj k urýchleniu prechodu na obehové hospodárstvo, a to aj v súvislosti s aktualizáciou jej **programu v oblasti zručností**, spustením **paktu pre zručnosti** s rozsiahlymi partnerstvami viacerých zainteresovaných strán a akčným plánom pre sociálne hospodárstvo. V rámci **Európskeho sociálneho fondu plus** sa podporí ďalšie investovanie do systémov vzdelávania a odbornej prípravy, do celoživotného vzdelávania a do sociálnej inovácie.

⁴⁰ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1013/2006 zo 14. júna 2006 o preprave odpadu (Ú. v. EÚ L 190, 12.7.2006, s. 1).

⁴¹ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=cei_cie010&language=en.

⁴² COM(2020) 14 final.

Komisia využije aj potenciál finančných nástrojov a finančných prostriedkov EÚ na podporu potrebných investícií na regionálnej úrovni a zabezpečí, aby všetky regióny mali z tohto prechodu prospech. Fondy **politiky súdržnosti**, popri zvyšovaní informovanosti, spolupráci a budovaní kapacít, pomôžu regiónom pri vykonávaní stratégií obehového hospodárstva a posilnia ich priemyselnú štruktúru a hodnotové reťazce. Riešenia v oblasti obehového hospodárstva sa budú prispôsobovať potrebám **najvzdialenejších regiónov a ostrovov**, keďže tieto oblasti sú závislé od dovozu zdrojov a v dôsledku cestovného ruchu tam vzniká veľké množstvo odpadu, ktorý vyvážajú. **Mechanizmus spravodlivej transformácie**⁴³ navrhnutý ako súčasť investičného plánu európskej zelenej dohody a programu InvestEU umožní podporu projektom zameraným na obehové hospodárstvo.

Kľúčovú pomoc pre mestá bude predstavovať navrhovaná **Európska mestská iniciatíva, iniciatíva Výzva pre inteligentné mestá a iniciatíva Obehové mestá a regióny**. Obehové hospodárstvo bude patriť medzi prioritné oblasti **Dohody o zelených mestách**.

Európska platforma pre obehové hospodárstvo bude zainteresovaným stranám naďalej umožňovať výmenu informácií.

6. PRIEREZOVÉ AKCIE

6.1. Obehovosť ako predpoklad klimatickej neutrality

Dosiahnutie klimatickej neutrality si bude vyžadovať zintenzívnenie synergií medzi obehovosťou a znižovaním emisií skleníkových plynov. Komisia:

- zanalyzuje spôsob, ako možno systematicky merať **vplyv obehovosti na zmiernovanie zmeny klímy a prispôsobovanie sa tejto zmene**,
- zlepši **modelovacie nástroje na zachytenie prínosov obehového hospodárstva k znižovaniu emisií skleníkových plynov** na úrovni EÚ a na úrovni jednotlivých štátov,
- podporí posilňovanie **úlohy obehovosti pri budúcich revíziách národných energetických a klimatických plánov**, a prípadne aj v iných politikách v oblasti klímy.

Popri znižovaní emisií skleníkových plynov si dosiahnutie klimatickej neutrality bude tiež vyžadovať, aby sa uhlík odstraňoval z atmosféry, aby sa v našom hospodárstve využíval bez uvoľňovania a aby sa ukladal na dlhšie obdobia. Odstraňovanie uhlíka môže byť buď inšpirované prírodou, a to aj prostredníctvom obnovovania ekosystémov, ochrany lesov, zalesňovania, udržateľného obhospodarovania lesov a sekvestrácie uhlíka v poľnohospodárstve, alebo môže byť založené na zvýšení obehovosti, napríklad prostredníctvom dlhodobého ukladania v drevených štruktúrach, opätovného použitia a ukladania uhlíka vo výrobkoch, ako je mineralizácia v stavebnom materiáli.

S cieľom **stimulovať zavádzanie odstraňovania uhlíka a zvyšovanie jeho obehovosti** bude Komisia pri plnom rešpektovaní cieľov v oblasti biodiverzity skúmať vývoj **regulačného rámca pre certifikáciu odstraňovania uhlíka** na základe spoľahlivej a transparentnej bilancie uhlíka v záujme monitorovania a overovania toho, či k odstraňovaniu uhlíka skutočne dochádza.

⁴³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/fs_20_39.

6.2. Správne nastavenie hospodárstva

Urýchlenie ekologickej transformácie si vyžaduje dôkladné, ale rozhodné opatrenia na nasmerovanie financovania smerom k udržateľnejším spôsobom výroby a spotreby. Komisia už v tejto súvislosti prijala sériu iniciatív. Patrí medzi ne **začlenenie cieľa obehového hospodárstva do nariadenia o taxonómii EÚ⁴⁴** a realizácia prípravných prác na **kritériách environmentálnej značky EÚ pre finančné produkty**. **Platforma na podporu financovania obehového hospodárstva** bude naďalej poskytovať predkladateľom projektov usmernenia týkajúce sa stimulov v oblasti obehového hospodárstva, budovania kapacít a riadenia finančného rizika. Finančné nástroje EÚ, ako napríklad záruky pre MSP v súčasnom rámci a program InvestEU od roku 2021, mobilizujú súkromné financovanie na podporu obehového hospodárstva. Komisia okrem toho navrhla nový **vlastný zdroj rozpočtu EÚ na základe objemu nezrecyklovaného odpadu z plastových obalov**. Komisia ďalej:

- posilní zverejňovanie údajov o životnom prostredí zo strany spoločností v rámci pripravovanej **revízie smernice o zverejňovaní nefinančných informácií**,
- podporí **iniciatívu zo strany podnikov zameranú na vytvorenie environmentálnych účtovných zásad**, vďaka ktorým sa finančné údaje doplnia údajmi o výkonnosti obehového hospodárstva,
- podporí **zahrnutie kritérií udržateľnosti do podnikateľských stratégií** vylepšením rámca pre správu a riadenie spoločnosti,
- zohľadní ciele spojené s obehovým hospodárstvom ako súčasť **preorientovania európskeho semestra** a v kontexte plánovanej revízie **usmernení o štátnej pomoci v oblasti životného prostredia a energetiky**,
- bude pokračovať v podporovaní širšieho uplatňovania dobre navrhnutých **ekonomických nástrojov**, napríklad **environmentálneho zdaňovania vrátane daní zo skládok a spaľovní** a umožní členským štátom využívať **sadzby dane z pridanej hodnoty (DPH)** na podporu činností v oblasti obehového hospodárstva zameraných na konečných spotrebiteľov, najmä opravárenských služieb⁴⁵.

6.3. Podpora prechodu prostredníctvom výskumu, inovácie a digitalizácie

Európske podniky sú lídrami v oblasti obehovej inovácie. **Európsky fond regionálneho rozvoja** prostredníctvom inteligentnej špecializácie, programov **LIFE** a **Horizont Európa** doplní súkromné financovanie inovácie a podporí celý cyklus inovácie s cieľom uviesť riešenia na trh. Horizont Európa podporí vytvorenie ukazovateľov a údajov, nových materiálov a výrobkov, nahradenie a odstránenie nebezpečných látok na základe prístupu „bezpečné už v štádiu návrhu“, obehové obchodné modely a nové technológie výroby a recyklácie vrátane preskúmania potenciálu chemickej recyklácie, pričom sa zohľadní úloha digitálnych nástrojov pri dosahovaní cieľov obehového hospodárstva. **Akcie Marie Curie-Sklodowskej** môžu okrem toho podporovať rozvoj zručností, odbornú prípravu a mobilitu výskumných pracovníkov v tejto oblasti.

⁴⁴ Klasifikačný systém EÚ pre environmentálne udržateľné činnosti:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/HIS/?uri=CELEX%3A52018PC0353>.

⁴⁵ S prihliadnutím na výsledok prebiehajúceho legislatívneho postupu.

Digitálne technológie môžu sledovať trasy výrobkov, komponentov a materiálov a zabezpečiť, aby boli výsledné údaje bezpečne prístupné. **Európsky dátový priestor pre inteligentné obehové aplikácie** uvedený v oddiele 2 poskytne architektúru a systém riadenia na podporu aplikácií a služieb, ako sú pasy výrobkov, mapovanie zdrojov a informácie pre spotrebiteľov.

Európsky inovačný a technologický inštitút bude koordinovať inovačné iniciatívy zamerané na obehové hospodárstvo v spolupráci s univerzitami, výskumnými organizáciami, priemyslom a MSP v rámci **znalostných a inovačných spoločenstiev**.

Režim na ochranu práv duševného vlastníctva je potrebné pripraviť na digitálny vek a ekologickú transformáciu tak, aby podporoval konkurencieschopnosť podnikov v EÚ. Komisia navrhne **stratégiu pre oblasť duševného vlastníctva** na zabezpečenie toho, aby duševné vlastníctvo bolo aj naďalej kľúčovým faktorom pre obehové hospodárstvo a vznik nových obchodných modelov.

7. VEDÚCA ÚLOHA NA CELOSVETOVEJ ÚROVNI

EÚ bude úspešná len vtedy, ak jej úsilie povedie takisto k celosvetovému prechodu k spravodlivému, klimaticky neutrálnemu obehovému hospodárstvu, ktoré efektívne využíva zdroje. Rastie potreba pokročiť v diskusiách o vymedzení pojmu „bezpečný operačný priestor“, podľa ktorého využívanie rôznych prírodných zdrojov nepresahuje určité miestne, regionálne alebo celosvetové prahové hodnoty a environmentálne vplyvy zostávajú v rámci hraníc planéty.

Nové udržateľné modely vytvoria príležitosti pre podnikanie a zamestnanosť v krajinách s perspektívou prístupu do EÚ, u našich najbližších južných a východných susedov, v rozvíjajúcich sa ekonomikách a u kľúčových partnerov po celom svete, pričom zároveň posilnia vzťahy s európskymi hospodárskymi subjektmi⁴⁶.

Komisia na podporu celosvetového prechodu na obehové hospodárstvo:

- na základe európskej stratégie pre plasty povedie medzinárodné úsilie zamerané na dosiahnutie **globálnej dohody o plastroch** a podporí rozšírenie prístupu EÚ k plastom založeného na obehovom hospodárstve,
- navrhne zriadenie **globálnej aliancie pre obehové hospodárstvo** s cieľom identifikovať medzery v znalostiach a správe vecí verejných pri presadzovaní globálneho obehového hospodárstva a rozvíjať partnerské iniciatívy, a to aj s hlavnými ekonomikami,
- preskúma uskutočniteľnosť vymedzenia pojmu „**bezpečný operačný priestor**“ na využívanie prírodných zdrojov a zväži začatie rokovaní o **medzinárodnej dohode o riadení prírodných zdrojov**,
- vybuduje silnejšie **partnerstvo s Afrikou** s cieľom maximalizovať prínosy ekologickej transformácie a obehového hospodárstva,
- zabezpečí, aby **dohody o voľnom obchode** zohľadňovali posilnené ciele obehového hospodárstva,
- bude naďalej podporovať obehové hospodárstvo v **prístupovom procese západného Balkánu** a v kontexte **bilaterálnych, regionálnych**

⁴⁶ SWD(2020) 100.

a multilaterálnych politických dialógov, fór a environmentálnych dohôd, ako aj v rámci predprístupovej pomoci a programov susedskej, rozvojovej a medzinárodnej spolupráce vrátane Medzinárodnej platformy pre udržateľné financovanie,

- zintenzívni **osvetové činnosti**, a to aj prostredníctvom diplomacie zameranej na európsku zelenú dohodu a misií týkajúcich sa obehového hospodárstva, a bude spolupracovať s členskými štátmi EÚ na tom, aby sa zlepšila koordinácia a spoločné úsilie v záujme globálneho obehového hospodárstva.

8. MONITOROVANIE POKROKU

V súlade s európskou zelenou dohodou a ročnou stratégiou udržateľného rastu na rok 2020⁴⁷ Komisia **posilní monitorovanie národných plánov a opatrení na urýchlenie prechodu na obehové hospodárstvo ako súčasť preorientovania procesu európskeho semestra** s cieľom posilniť rozmer udržateľnosti.

Komisia aktualizuje aj **rámec monitorovania obehového hospodárstva**⁴⁸. V nových ukazovateľoch, ktoré budú v čo najväčšej možnej miere vychádzať z európskej štatistiky, sa zohľadnia oblasti záujmu uvedené v tomto akčnom pláne a prepojenia medzi obehovosťou, klimatickou neutralitou a stratégiou nulového znečistenia. Projekty v rámci programu Horizont Európa a údaje programu Copernicus zároveň zlepšia metriky v oblasti obehovosti na rôznych úrovniach, ktoré ešte nie sú súčasťou oficiálnej štatistiky.

Ďalej sa budú rozvíjať **ukazovatele využívania zdrojov vrátane spotreby a surovinovej stopy** s cieľom zohľadniť spotrebu materiálov a environmentálne vplyvy spojené s našimi spôsobmi výroby a spotreby, ktoré budú spojené s monitorovaním a hodnotením pokroku pri oddelení hospodárskeho rastu od využívania zdrojov a jeho vplyvov v EÚ aj za jej hranicami.

9. ZÁVER

Prechod na obehové hospodárstvo bude systematický, hlboký a transformačný – či už v EÚ, alebo za jej hranicami. V niektorých situáciách bude rušivý, a preto musí byť spravodlivý. Bude si vyžadovať zosúladenie a spoluprácu všetkých zainteresovaných strán na všetkých úrovniach – EÚ, národnej, regionálnej, miestnej a medzinárodnej.

Komisia preto vyzýva inštitúcie a orgány EÚ, aby schválili tento akčný plán a aktívne prispievali k jeho vykonávaniu, a nabáda členské štáty, aby vo svetle ambícií tohto plánu prijali alebo aktualizovali svoje vnútroštátne stratégie, plány a opatrenia v oblasti obehového hospodárstva. Komisia okrem toho odporučí, aby obehové hospodárstvo patrilo medzi témy diskusie o budúcnosti Európy a bolo pravidelným predmetom dialógov s občanmi.

⁴⁷ COM(2019) 650 final.

⁴⁸ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators/monitoring-framework>.